

Anmeldelser

Torkil Lauesen, *Fra forbedringshus til parkeringshus – magt og modmagt i Vridsløselille Statsfængsel*, København: Hans Reitzels Forlag A/S, 1998, 228 s., kr. 248,00.

Torkil Lauesen blev idømt ti års fængsel i forbindelse med den såkaldte Blekingegadesag i 1989. Under afsoningen af sin dom begyndte Lauesen at læse statskundskab ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet som selvstuderende. Ovennævnte bog er således et omarbejdet resultat af Lauesens specialeafhandling indgivet ved instituttet.

Bogens udgangspunkt er Vridsløselille Statsfængsel, hvor forfatteren har afsonet en del af sin fængselsstraf. Han hævder, at næsten al fængselsforskning er blevet foretaget af forskere med tilknytning til kriminalistiske eller sociologiske institutter eller direkte til administrationen af fængselsvæsenet, hvor perspektivet har været udefra og oppefra, mens hans perspektiv som fange er indefra og nedefra. Målet med bogen er at undersøge, hvordan magten udøves i Vridsløselille Statsfængsel, hvordan magtudøvelsen påvirker fangerne, og hvilke modstrategier fangerne udvikler. På baggrund af denne undersøgelse af, hvad der foregår i fængslet, er intentionen at kunne sige noget om, hvilken rolle fængslet har i dagens samfund, hvorfor fængselsstraf er så populær i det politiske system og i befolkningen, og hvorfor fængslet som institution er i fremgang i det meste af verden.

Fremgangsmåden konstitueres ved via et casestudie af Vridsløselille Statsfængsel at dekonstruere fængslets praksisser – skille dem ad i konkrete lokale strate-

gier og teknikker – for at undersøge, hvad der foregår og for at forstå og forklare modsigelserne. Dernæst er ideen at rekonstruere feltet og fremanalysere en begrebsramme for ændringerne i fængselspolitikken for til sidst gennem denne begrebsliggørelse at afdække træk ved det nuværende straffesystem, som ikke er synlige, hvis man blot betragter de enkelte konkrete ændringer isoleret. Denne de- og rekonstruktion af fængslet skulle således skabe ny indsigt i forandringerne i strategier og praksisser vedrørende straffepolitikken.

Den centrale magtrelation i fængslet er mellem fange og vogter. Ved at lægge et mikroperspektiv på denne magtrelation mener forfatteren at kunne blotlægge konkrete teknikker og strategier i detaljen og dermed skabe bedre forudsætninger for at kunne se og udvikle modmagtsteknikker og -strategier.

Undersøgelsens empiriske fundament hviler på deltagerobservationer, som forfatteren selv har foretaget som indsat, 12 kvalitative interviews af medfanger og officielle dokumenter som love, regelsamlinger, betænkninger, rapporter mv. Det ser umiddelbart ud til, at der er en række metodeproblemer i undersøgelsen, hvilket svækker både undersøgelsens validitets-, reliabilitets- og præcisionskrav. Værst er nok, at interviewpopulationen ikke er tilstrækkelig repræsentativ, interviewer er en anerkendt, resourcestærk fange, og at en del af spørgsmålene er stærkt ledende.

Lauesens analyse af magt og modmagt i fængslet tager sit teoretiske udgangspunkt i Foucaults analyseredskaber, der grundlæggende forsøger at indkredse,

Anmeldelser

Torkil Lauesen, *Fra forbedringshus til parkeringshus – magt og modmagt i Vridsløselille Statsfængsel*, København: Hans Reitzels Forlag A/S, 1998, 228 s., kr. 248,00.

Torkil Lauesen blev idømt ti års fængsel i forbindelse med den såkaldte Blekingegadesag i 1989. Under afsoningen af sin dom begyndte Lauesen at læse statskundskab ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet som selvstuderende. Ovennævnte bog er således et omarbejdet resultat af Lauesens specialeafhandling indgivet ved instituttet.

Bogens udgangspunkt er Vridsløselille Statsfængsel, hvor forfatteren har afsonet en del af sin fængselsstraf. Han hævder, at næsten al fængselsforskning er blevet foretaget af forskere med tilknytning til kriminalistiske eller sociologiske institutter eller direkte til administrationen af fængselsvæsenet, hvor perspektivet har været udefra og oppefra, mens hans perspektiv som fange er indefra og nedefra. Målet med bogen er at undersøge, hvordan magten udøves i Vridsløselille Statsfængsel, hvordan magtudøvelsen påvirker fangerne, og hvilke modstrategier fangerne udvikler. På baggrund af denne undersøgelse af, hvad der foregår i fængslet, er intentionen at kunne sige noget om, hvilken rolle fængslet har i dagens samfund, hvorfor fængselsstraf er så populær i det politiske system og i befolkningen, og hvorfor fængslet som institution er i fremgang i det meste af verden.

Fremgangsmåden konstitueres ved via et casestudie af Vridsløselille Statsfængsel at dekonstruere fængslets praksisser – skille dem ad i konkrete lokale strate-

gier og teknikker – for at undersøge, hvad der foregår og for at forstå og forklare modsigelserne. Dernæst er ideen at rekonstruere feltet og fremanalysere en begrebsramme for ændringerne i fængselspolitikken for til sidst gennem denne begrebsliggørelse at afdække træk ved det nuværende straffesystem, som ikke er synlige, hvis man blot betragter de enkelte konkrete ændringer isoleret. Denne de- og rekonstruktion af fængslet skulle således skabe ny indsigt i forandringerne i strategier og praksisser vedrørende straffepolitikken.

Den centrale magtrelation i fængslet er mellem fange og vogter. Ved at lægge et mikroperspektiv på denne magtrelation mener forfatteren at kunne blotlægge konkrete teknikker og strategier i detaljen og dermed skabe bedre forudsætninger for at kunne se og udvikle modmagtsteknikker og -strategier.

Undersøgelsens empiriske fundament hviler på deltagerobservationer, som forfatteren selv har foretaget som indsat, 12 kvalitative interviews af medfanger og officielle dokumenter som love, regelsamlinger, betænkninger, rapporter mv. Det ser umiddelbart ud til, at der er en række metodeproblemer i undersøgelsen, hvilket svækker både undersøgelsens validitets-, reliabilitets- og præcisionskrav. Værst er nok, at interviewpopulationen ikke er tilstrækkelig repræsentativ, interviewer er en anerkendt, resourcestærk fange, og at en del af spørgsmålene er stærkt ledende.

Lauesens analyse af magt og modmagt i fængslet tager sit teoretiske udgangspunkt i Foucaults analyseredskaber, der grundlæggende forsøger at indkredse,

hvad magt er og ikke hvem, der har magt (Weber), eller hvorfor de, der har magt, har den magt, de har (Marx). Foucaults magtanalyse er opadstigende, idet magten er decentral, da den udspringer af konkrete relationer mellem mennesker i deres mangfoldighed. Denne relationelle karakter angiver således et komplekst samspil mellem ulige og stadig vekslende styrkeforhold, hvor nogle handlinger og praksisser modificerer og strukturerer andre handlinger og praksisser. Ligesom magten har modmagten mange former, teknikker og strategier. Det betyder, at magtrelationerne er dynamiske processer af magt og modmagt og baserer sig på strategiske spil, hvor parterne hver især forsøger at få hegemoni. Magtsystemer er således grundlæggende systemer af uligheder, som i sidste instans kommer til udtryk gennem love, traditioner, klasser, kultur, organisationer. Forfatteren foretager med dette udgangspunkt en omfattende og grundig gennemgang af henholdsvis magtteknikker og -strategier og modmagtsteknikker og -strategier i Vridsløselille Statsfængsel. Konklusionen på denne lange gennemgang er, at magten udøves i form af overvågnings-, kontrol- og disciplinerings- og dirigeringsteknikker, hvis lokale strategi er at kontrollere og dirigere fangens færden og adfærd. At holde fangen indespærret og passiv. Magtudøvelsen påvirker fangerne på den måde, at de bliver desocialiseret via tillært hjælpeløshed, mister mening og perspektiv i tilværelsen. Målet er at skabe håndtammede fanger, der ikke forstyrrer ro og orden i fængslet. Som kompensation for desocialiseringen og som udgangspunkt for mange modmagtsteknikker etableres fangesamfundet, hvor fangerne udvikler en mangfoldighed af strategier for at opretholde deres identitet og selvværd under fængselsopholdet. En af forfatterens vigtigste pointer i denne forbindelse er, at de fanger, der udvikler modmagtsteknikker, er dem, der bedst klarer sig ude i samfundet efter løsladelsen, hvorimod de passive fanger har en meget høj recidivprocent. Hermed bliver forfatterens anbefaling at styrke modmagtspotentialet så meget som muligt, da det er den eneste resocialiserende effekt, fængselsstraffen har.

Analysen stiller dels mange relevante spørgsmål til den måde, samfundet straffer fangerne på, og dels er den en øjenåbner for de utroligt mange paradokser, der er indbygget i fængselsstraffen. Man savner dog, at analysen bliver genstand for en dybere refleksion over magt/modmagtrelationen i stedet for den omfattende kategorisering af teknikker og strategier. Hvad analysen har i bredden taber den umiddelbart i dybden. Herudover er vinklen for ensidig, idet det er en streng fængselsvinkel, som lægges. Til sidst skal det understreges, at forfatteren slår større brød op, end han kan bage, idet han kun i yderst beskedent omfang får behandlet den sidste del af formålet af undersøgelsen. Ideen var, at der på baggrund af den foromtalte analyse af teknikker og strategier skulle foretages en undersøgelse af, hvilken rolle fængslet har i dagens samfund, hvorfor fængslet er så populært i det politiske system og i befolkningen, og hvorfor fængselsstraffen er i vækst. Der bliver kun sagt nogle forblømede ord om, at vi lever i et neoliberalistisk samfund, der har behov for at overvåge og kontrollere de udstødte og marginaliserede grupper i samfundet, så de ikke ødelægger markeds kræfterne i det ekstremt markedsøkonomiske system. Dette gøres ved dels at holde dem indespærret i fængsler, og når de er ude via overvågning og kontrol af det sociale system, da mange løsladte ender som kontanthjælps-

modtagere eller førtidspensionister. En skam at forfatteren ikke får færdiggjort undersøgelsen, som den var tænkt.

Stig F. Sørensen
Stud.scient.pol.
Københavns Universitet

Karsten Ronit (red.), *Interesseorganisationer i dansk politik*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1998, 256 s., kr. 395,00.

Interesseorganisationernes placering i dansk politik har været analyseret blandt danske politologer siden 1970'erne, men interessen for disse studier har været ujævnt fordelt over tid og med hensyn til emner. Forskningsaktiviteten var særligt stor i 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne, mens der siden har været relativt stille på området, dog med tendens til stigning i de seneste år. En stor del af forskningen har været fokuseret på arbejdsmarkeds- og landbrugsorganisationer. Andre dele har interesseret sig for interesseorganisationernes generelle deltagelse i den politiske proces. Men det er jo ikke de eneste vigtige emner på området.

Forskning i interesseorganisationer er ganske vanskelig at gå til. En væsentlig grund er, at de er så utroligt forskellige. De spænder fra de største arbejdsmarkedsorganisationer til de mindste lokale sports- og fritidsforeninger – og alle kan meningsfuldt gøres til genstand for politologiske studier. Disse forskelle har ført til en ganske skarp opdeling af forskningsmiljøer ud fra hvilke organisationer, der analyseres. Dertil kommer splittelser som følge af forskellige analytiske tilgange og interessefelter. Dette betyder, at der i praksis foregår parallelle diskussio-

ner – eksempelvis om anvendeligheden af begreber som korporatisme og civilt samfund – i forskellige forskningsmiljøer, uden at de er i dialog med hinanden.

Som redaktør af den foreliggende bog er det Karsten Ronits ambition både at berede vejen for en fornyet indsats og at skabe en diskussion på tværs. Ambitionen søges indløst gennem seks artikler af repræsentanter for forskellige forskningsmiljøer. I den indledende artikel giver redaktøren et bredt overblik over danske forskningstraditioner og problemstillinger, mens de efterfølgende artikler omfatter problemstillinger og resultater fra forskere, der er aktive i forskellige forskningsmiljøer. Dette alene gør bogen vigtig, da det er den første af sin slags på dansk. Dertil kommer, at bogen i vid udstrækning når sin ambition. Endelig indeholder hver artikel nyttige litteraturlister for nye interesserede.

Når disse roser er uddelt, skal det imidlertid også føjes til, at bogen er ganske ujævnt skrevet. Artiklerne af Ronit selv og Lars Torpe er svært tilgængelige og munder ud i teoretisk baserede forslag til forskningsfelter og -programmer, som især har interesse i en snæver kreds af universitetsstuderende og forskere. De øvrige bidrag består derimod af empirisk orienterede overblik over dele af de senere års forskning, som i både form og indhold henvender sig til en bredere kreds med interesse for politik og politologi. For den brede målgruppe er det imidlertid et savn, at der ikke er nogen diskussion mellem artiklerne – eventuelt blot i form af krydshenvisninger. Det gælder for eksempel Peter Munk Christiansens og Ove Kaj Petersens parallelle diskussioner af råd og nævn og Peter Munk Christiansens og Niels Christian Sidenius' tilsyneladende modsatte opfattelser af korporatismens udvikling herhjemme.